

בלבבי

נח

המשיכה

אחר המדיה

עם שאלות ותשובות לאחד השיעור

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

שורש אפשרות הבחירה - מנח המדמה המצטרף למציאות הרע

נאמר בפסוק - "ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע ובחרת בחיים"¹ - זהו כח הבחירה שהקב"ה ברא בעולמו.

ובתוך כח הבחירה מונח חידוש גדול שזה ההגדרה הדקה של הבחירה, כלומר - המושכל ראשון מסברא הוא שבכדי לבחור בין שני דברים, צריך ששני הדברים שבחורים בין שניהם יהיו שוים אהדדי שאז שייך אפשרות לנטות לכאן ולנטות לכאן וע"ז ניתן כח הבחירה, וכדוגמא - כמו שבמציאות העולם, אם יציעו לאדם לבחור בין חפץ ששוה פרוטה לבין חפץ ששוה אלפי דינרים, ברור שאין לזה הגדרה של בחירה באופן כללי, אא"כ הוא צריך בפרטות ממש את החפץ הזול יותר שרק בו הוא ממלא את צרכו, ואם יציעו לו או פרוטה בפועל או אלף אלפי דינרים, שם לכאורה זה לא עומד אפילו כצד שהוא יבחר בפרוטה והרי שאין כאן מציאות של בחירה, וא"כ, יסוד הבחירה צריך להיות בין דברים שהם שוים אחד לשני ואז קימת בפניו האפשרות לבחור או בזה או בזה.

ולפי"ז כשמונחת לפני האדם בחירה בין טוב לרע, והטוב הוא כח שמביא את האדם לקירבת אלקים, לדביקות בו יתברך שמו ולעומת כך הרע מביא אותו לעלמא דפירודא, לכאן צריך להבין איפה מונח השורש של כח הבחירה בעומק, הרי הם לא שוים אחד לשני.

ולשאלה זו יש תשובה אחת שהיא חיצונית יותר, אבל יש לזה תשובה שהיא פנימית יותר.

התשובה החיצונית היא שזה גופא כח הבחירה שכשיש טוב ויש רע, שורש כח הרע הוא בכח הדמיון כמו שאומרים רבותינו, ומצד כך, כיון שכח המדמה הוא שורש כח הרע, הרי שבכחו לדמות את הרע כאילו הוא שוה לטוב אף שזה לא באמת כך וזה גופא כחו של הדמיון ולכן הוא יוצר מציאות של בחירה, כלומר - אם לא היה את כח המדמה שיצטרף למציאות הרע, הרי שלא היה אפשרות של בחירה כי הטוב היה גובר על מציאות הרע ומצד האדם לא היה שום סיבה שהוא יבחר ברע ולא בטוב, ורק בגלל שמצטרף לרע כח של 'מדמה', הכח של המדמה גורם שיש דמיון של הרע לטוב כאילו הוא שוה לו, ואם הוא שוה לו הרי ששייך כביכול שיהיה מציאות של בחירה - וכמובן יש דקויות באלו אופנים מתגלה מה שהרע מדמה את עצמו לטוב, אבל מ"מ, לעצם כח הרע שבבריאה מצורף כח המדמה שהוא מדמה כאילו הרע והטוב שקולים אחד לשני כמו שנאמר בקרא מה שאומר הנחש לאשה "והייתם כאלקים יודעי טוב ורע" שכביכול הם דומים אחד לשני.

והדוגמא הברורה ליסוד הדבר ששורש כח הרע הוא בכח הדמיון שהרי מי שבחר ברע נופל לגיהנם וגדר הנפילה לגיהנם אין הכוונה רק שהוא נענש להיות בגיהנם אלא הוא מצרף את עצמו ע"י העבירה לגיהנם, והרי כמו שאומרים חז"ל, שרו של גיהנם נקרא דומה שהוא מלשון 'מדמה' והיינו שכל המהות של מי ששייך לגיהנם היינו שהוא דבק ב'מדמה'.

עומק כח המדמה המתגלה ב'והייתם כאלקים'

אבל בהגדרה היותר דקה - שהיא התשובה הפנימית יותר - הוא יתברך שמו שברא את העולם, הוא 'אין סוף', וכנגד מציאותו יתברך שמו, כביכול הוא ברא כח של רע שהוא מתראה ג"כ שיש בו כביכול כח של אין סוף -

וזה בדיוק לשון הפסוק שהוזכר קודם לכן שכשמפתה הנחש את חוה לאכול מעץ הדעת ומכח כך את אדם הראשון הוא אומר להם "והייתם כאלקים" יודעי טוב ורע" כלומר - ה'כאלקים' זהו כ' המדמה שהנחש מדמה כאן את הדבר שכאילו יש כח לאכול מעץ הדעת וע"י כן הם יהיו כביכול כאלקים.

והרי שזה עומק נקודת ה'מדמה' שגנוז בעץ הדעת שמונח בו כח לצייר את הדברים שכביכול יש כח מקביל אליו יתברך שמו.

ונחדד את ההבדל בין מה שנתבאר בתחילה ביחס למה שנתבאר השתא - בשלב הראשון שנתבאר, יש טוב ויש רע ששתיהם בתוך קומת הנבראים וה'מדמה' פועל כאילו הרע שקול לטוב אבל זה עדיין בתוך הנבראים, הטוב הוא נברא והרע הוא גם נברא, והרע מדמה את עצמו כאילו הוא שקול לטוב הנברא - ואף שגם זה חידוש אבל זה חידוש תחתון יותר.

אבל המדרגה העליונה יותר שמונחת בכח המדמה הוא האופן שהוא מדמה את הרע שהוא דומה כביכול לבורא לא רק מדמה את הרע לטוב, אלא הוא מדמה את הרע שמונח בו כח כביכול הוא דומה אליו יתברך שמו, וזה חידוש נורא.

והכח הזה הוא המתגלה בצורה דומה אצל פרעה במה שהוא אמר לי יאך ידאני עשיתני² שכביכול הוא עשה את עצמו, וכמו כן אצל נבוכדנצר שאמר "אמרתי אעלה על בתי עב אדמה לעליון"³ והיינו שמונח כאן ב'אדמה לעליון' שמבואר כאן בפסוק, שמצד הקלוקל יש כח בנברא כביכול שהוא יכול לדמות את עצמו אליו יתברך שמו שכביכול הם שווים אחד לשני.

'מדמה' דקדושה לעומת 'מדמה' דקלקול

והרי כל דבר שנמצא ברע, יש לו שורש בקדושה שאם לא היה לו שורש בקדושה הרי שהוא לא היה יכול להימצא ברע, ולפי"ז נתבונן להבין איפה השורש של כח זה בקדושה? הגמ'⁴ דורשת על הפסוק "זֶה אֱלֹהֵי וְאֵלֹהֵי⁵ - אני והוא, הוי דומה לו - מה הוא רחום אף אתה הוי רחום, מה הוא חנון אף אתה הוי חנון" וכו', כלומר שיש עבודה לאדם שהוא צריך לדמות את עצמו לקונו וע"ז נאמר אצל הנביאים "וביד הנביאים אדמה"⁶ שעל זה הרי נבנה כל ספר תומר דבורה להרמ"ק ז"ל שעבודת האדם היא לדמות את צורתו - את מידותיו אליו יתברך שמו שע"ז הוא בונה את עבודת האדם במקביל לכל הי"ג מידות שנאמרו אצל מיכה המורשתי - "מי א-ל כמון נושא עוון ועובר על פשע" וגו'⁷.

ונמצא א"כ בקדושה עבודה של 'מדמה', ומה ההבדל בין ה'מדמה' שמתגלה בעבודה שבצד הקדושה לצד ה'מדמה' דקלקול שמתגלה בכח הבחירה ששם העבודה להתגבר על אותו מדמה דקלקול? במדמה דקדושה ברור לאדם שהוא נברא והבורא הוא בורא, רק שהוא מדמה את עצמו לבורא והרי שעל אף שיש כאן 'מדמה' אבל ברור שהוא נברא והבורא הוא בורא - ברור לו שהבורא הוא 'אין סוף' והנברא הוא בעל גבול רק שהוא

2 יחזקאל כט ג

3 ישעיהו יד יד

4 בבלי שבת קל"ג, ירושלמי פאה ג

5 שמות טו ב

6 ירמיהו א יא

7 מיכה ז יח

דומה אליו יתברך, משא"כ בכח הרע האופן שנמצאת התפיסה של 'מדמה' בכח הרע הוא שכשהוא מדמה את עצמו ח"ו לבורא נראה בעיניו שהוא דומה בעצם והם שווים אחד לשני.

וכאן א"כ מונח הבדל עצום בין דמיון דקדושה לדמיון דקלקול, בדמיון של קדושה ברור שיש בורא 'אין סוף' שהוא בורא כל העולמות כולם שזה שורש כל אמונתינו, ואנחנו מדמים את עצמנו לבורא, אבל הבורא נשאר בורא והנברא נשאר נברא, וכדוגמא בעלמא - כשיש אב ויש בן והבן דומה לאב בקלסתר פניו שעדיין ברור שזה האב וזה בנו אבל גם ברור שהבן רק דומה לאב אבל לא הוא האב, וכמו שמתגלה גם בנבראים כגון באברהם ויצחק שהקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לשל אברהם בכדי שלא יאמרו מאבימלך נתעברה שרה שמעיקרא הם היו שונים והקב"ה דימה אותם, אבל זה נשאר שאברהם הוא אב ויצחק הוא בן - זה הגדר של דמיון דקדושה, אבל כאשר מתגלה דמיון דקלקול - המדמה הוא כל כך דומה שמכח כך אפשר להחליף אחד בשני, וכדוגמא מה שאומרים חז"ל שמלאכי השרת ביקשו לומר שירה לפני אדם הראשון מחמת שהוא היה כביכול דומה לבורא מכח ה'נעשה אדם בצלמנו כדמותנו' - 'בצלם אלקים עשה את האדם' והרי שיש כאן נברא שדומה לבורא עד כדי כך שהמלאכים טעו מכח כך וביקשו לומר שירה לפני אדם הראשון כי חשבו שכביכול הוא הבורא - אומרים חז"ל במדרש "מה עשה הקב"ה, הפיל תרדמה על האדם" וכמו שנאמר בקרא "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן" ואז היה ניכר לכולם מיהו בורא ומיהו נברא שהרי בבורא נאמר "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" וברגע שמתגלה אצל אדם הראשון "ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם ויישן" א"כ ברור - הוא לא בורא כי אין בו גילוי של "הנה לא ינום ולא יישן".

וא"כ, הוגדר ברור בסיעתא דשמיא מהו האופן של דמיון דקדושה ומהו האופן של דמיון שהוא שורש נקודת הטעות.

ובדמיון שמתגלה בצד הקלקול, הדמיון העמוק ביותר שיש בבריאה זהו עבודה זרה, כי העבודה זרה מדמה את עצמו כביכול לאלקים שבזה הוא הופך להיות אלהים אחרים מכח שהוא מדמה את עצמו לבורא, וזה מה שאומר הנחש "והייתם כאלקים" שכביכול יש כח בנברא שמדמה את עצמו כאילו הוא אלקים. וזה שורש המדמה דקלקול שנתבאר שכביכול הוא מעמיד את עצמו כאילו הוא שווה אליו יתברך שמו.

מהות מ"ט שערי טומאה לעומת שער הנ' דטומאה

ולפי"ז, נתבונן ונבין - רבותינו למדו אותנו שיש נ' שערי טומאה בעולם, ובכללות ממש הם נחלקים למ"ט שערי טומאה שעומדים לעצמם ושער הנ' שהוא שער לעצמו - וכמובן גם במ"ט שערי טומאה כל שער הוא שער לעצמו, אבל בחלוקה כוללת של כלל הנ' שערים, המ"ט שערים הם לעצמם ושער הנ' הוא לעצמו.

ומה הגדרת ההבדל בין מ"ט שערי טומאה לשער הנ' של הטומאה? - כמו שנתבאר שורש הטומאה הוא כח של מדמה אבל ההבדל הוא שבמ"ט שערי טומאה הוא מדמה את הרע לטוב שזה המהלך הראשון שנתבאר, אבל זה מדמה רק בתוך קומת הנבראים שהרע מדמה את עצמו לטוב שהוא נברא, זה כח הרע שמתגלה במ"ט שערי טומאה.

אבל שער הנ' של הטומאה מונח בו הכח לדמות את עצמו כביכול לבורא.

וכוונת הדברים בהרחבה יותר - הכח הזה גופא שיש בשער הנ' שהוא מדמה את עצמו לבורא, הוא נחלק לשני חלקים, יש מה שהוא מדמה את עצמו לבורא שכביכול כנגד אלקים הוא מעמיד אלהים אחרים שזה בעצם יצרא דעבודה זרה, ובזה הרי הגמ' אומרת ביומא כידוע שאנשי כנסת הגדולה בטלוהו ליצרא דעבודה זרה והרי

שתוקף הכח להידמות לבורא מצד העבודה זרה אינו נמצא בתוקפו מאז שבטלו אנשי כנה"ג את היצה"ר לעבוד עבודה זרה.

אבל יש פנים נוספות שמתגלה הכח של שער הנ' דקלקול במה שהוא מדמה את עצמו לאין סוף ברוך הוא, ונעמיד פנים אחד לדברים - הרי כידוע, הרמח"ל בתחילת מסילת ישרים מתחיל את יסוד כל שורש העבודה - פרטי העבודה הם רבים, אבל הרמח"ל בא להגדיר את שורש העבודה וזה לשונו (סוף פרק א') "שלא יהיה לו שום תכלית אחר בכל מעשה שיעשה וכו' אלא להתקרב אליו יתברך שמו וכו' עד שימשך אחריו יתברך ממש כברזל אחר אבן השואבת וכל מה שיוכל לחשוב שהוא אמצעי לקורבה הזאת ירדוף אחריו וכו' ומה שיוכל לחשוב שהוא מניעה לזה יברח ממנו כברוח מן האש" כלומר, יש כאן 'סור מרע' ויש כאן 'עשה טוב', ה'סור מרע' יש בו יחס של תוקף - "כברוח מן האש" והיחס הפנימי של העשה טוב הוא 'ברזל אחר אבן השואבת'.⁸

'ברזל אחר אבן השואבת' - הימשכות ללא בחירת האדם

וראשית נחמד - מונחת כאן הבחנה דקה - כאשר האדם מצד עצמו רודף אחרי דבר הרי שיש כאן תנועה של בחירה מצד האדם שהוא מצדו רודף אחרי הדבר אבל 'ברזל אחר אבן השואבת' הברזל אינו בוחר להישאב אחרי האבן השואבת אלא היא נשאבת מאליה לאבן השואבת.

ומהו תוקף הכח שבו תלוי שאיבתו של הברזל? - ככל שהברזל קל יותר וככל שהאבן השואבת חזקה יותר, כך הברזל נשאב אליה יותר ויותר.

והרי שכח המושך את האדם 'כברזל אחר אבן השואבת' הוא כח שמושך את האדם והאדם נמשך אליו כביכול באופן דממילא בלי תנועת בחירה מצדו.

ובכח הזה שמושך את האדם כברזל אחר אבן השואבת מתגלה 'זה לעומת זה עשה אלהים',⁹ הוא כח שמתגלה בקדושה והוא כח שמתגלה בטומאה, ונסביר את הדברים בסיעתא דשמיא בבהירות.

נעמיד ראשית את מהות הכח מצד הקדושה ואת המעמקים כיצד האופן שכח זה מתגלה בקדושה, וכיצד מתראה עומק כח זה כפי שהוא נמצא ב'זה לעומת זה' בצד הטומאה, מצד כח המדמה שגנוז ברע.

נתבונן ונבין - הרי הכח של 'משך אחריו יתברך כברזל אחר אבן השואבת' מתגלה דייקא אצל מי שיש לו גילוי אלוקות בנפש שיש לו הכרת ה' יתברך בנפש ומכח כך הוא נמשך אחריו ית' כברזל אחר אבן השואבת.

'משך אחריו ית' כברזל אחר אבן השואבת' - מכח גילוי אלוקות בנפש

כלומר - הרי עינינו הרואות שרוב בני האדם לא נמשכים אחר הבורא כברזל אחר אבן השואבת, ולכאוי אם זה כביכול מהות הכח של הקדושה שנמשכים אחריה כברזל אחר אבן השואבת, מדוע רוב בני אדם אינם נמשכים אחרי זה? - אבל הסיבה היא ברורה ופשוטה - אצל רוב בני אדם אין להם גילוי של אלוקות בנפש וממילא אין מה שימשוך אותם, יכול להיות שיש להם רצונות, יש להם כיסופים - יכול להיות שיש להם מחייבים שכליים

⁸ מסילת ישרים א' חלק ג'

⁹ קהלת ז' יד, זוהר ג' מו:; דרך ה' חלק שלישי ב', ליקוטי אמרית, ו', תניא אגרת התשובה ו, קל"ח פתחי חכמה/פתח ל, קול התור ה בת ועוד ועוד

לעבודת ה' כדוגמת הקבלה שיש בידינו מאבותינו ורבותינו, אבל אין להם בנפש גילוי של אלוקות ואם אין בנפש גילוי של אלוקות הרי שה'אבן השואבת' איננה בגילוי וממילא אין את ה'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת'. ואצל מי נאמר בעומק א"כ "משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת"? הרי הסיפא של ה'מסילת ישרים' הוא בפרק כ"ו בשער הקדושה כיון שזה תכלית הספר, כלומר - מי שהגיע למדרגת הקדושה בבחינת 'קדוש שרוי בתוך מעיו' שלכן אכילתו היא כאכילת מזבח ושתייתו כיון הנסכים כמו שמביא שם הרמח"ל מדברי חז"ל, אצל אותו אדם שמתקיים בו בגילוי "ושכנתי בתוכם", מכח שיש לו גילוי אלוקות בנפש אזי הוא נמשך אחריו יתברך כברזל אחר אבן השואבת.

וככל שהגילוי אלוקות שלו יותר חזק וככל שהוא פחות מקושר לחומר - אלו הם שני החלקים שמקבילים לתוקף החוזק של האבן השואבת ולקלות של הברזל, שככל שהאבן השואבת חזקה יותר והברזל קל יותר כך הברזל נמשך יותר.

וזה עומק ההימשכות של נשמות הצדיקים שנמשכים אחר הבורא יתברך שמו כמו שנאמר בקרא "מִשְׁכְּנִי, אֶתְרִידָה וְרוּחִי; הִבְיֵאֵנִי הַמֶּלֶךְ תְּתַרְוֵי, נְגִילָה וְנִשְׁמְתָה בְּךָ".¹⁰

ועולה א"כ, שבשביל ה"משך אחריו יתברך כברזל אחר אבן השואבת" צריך שיהיה גילוי של הבורא אצל האדם.

נח ה'משך אחריו' שהתגלה במדרגת מתן תורה

והדוגמא הבהירה שהדבר התגלה במדרגת זמן זהו במתן תורה שכלל ישראל אמרו "רְצוּנֵנוּ לְרְאוֹת אֶת מַלְכֵנוּ"¹¹ ואז התגלה ה"יְיָדָה יְהִנֶּה עַל הַר סִינַי"¹² ונאמר הדיברה של "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ"¹³ והיינו שהיה כביכול גילוי אלוקות בנפשם של ישראל וכמו שאומרים חז"ל שבמתן תורה נחקקו דברי תורה בלבם וכמו כן שנחקה האמונה בלבם של ישראל והרי שהיה להם גילוי של אלוקות.

והתולדה של זה אצל בני ישראל כמו שאמרת הגמ' "על כל דיבור ודיבור פרחו נשמתן"¹⁴ כלומר - זה לא ח"ו שנשמתן פרחו מבהלה שמכח ה'יבהלון' התגלה ה'תוסף רוחם יגועון' - וודאי שלא - אלא המיתה הזו שפרחה נשמתן על כל דיבור ודיבור היה ה'כברזל אחר אבן השואבת' שמכח כך הם מתו.

וזהו הנקרא מיתת נשיקה בהגדרה הכוללת. והיינו שעניינה של מיתת נשיקה הוא שהנשמה נמשכת אחר כור מחצבתה כברזל אחר אבן השואבת, הנשמה נשאבת אליו יתברך שמו וחוזרת בחזרה למקור מחצתה, זה המדרגה העליונה שהתגלתה במדרגת מתן תורה במה ש'על כל דיבור ודיבור פרחו נשמתן'.

וא"כ, במתן תורה היה גילוי אלוקות שהוא יצר את ה'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת', אבל זולת מדרגת מתן תורה, רוב הנפשות וברוב הזמנים המוחלט אין את הגילוי הזה וממילא אין את ההימשכות הזו אצל רובם של בני אדם.

10 שיר השירים א ד

11 שמות יט ט רש"י

12 שמות יט כ

13 שמות כ ב

14 שבת פח:

נח ה'ימשך אחריו' שמתגלה בצד הטומאה

אבל 'זה לעומת זה עשה האלוקים', וכמו שבמתן תורה היה גילוי אלוקות שמושך את הנפש אליו יתברך שמו שזהו מה שפרחה נשמתן על כל דיבור ודיבור כמו שנתבאר, כך יש כנגד זה כח בטומאה שמושך את האדם לטומאה, וכהגדרה כוללת זהו הכח שמתגלה במינות כמו שאומרת הגמ' "שאני מינות דמשכא"¹⁵.

ובפשטות זהו כח פרטי שמתגלה במינות, אבל רבותינו מלמדים אותנו שזה לא רק במינות אלא מצד הסדר של ירידת הדורות מתגלה בדור אחרון כח שנמשכים אחריו כברזל אחר אבן השואבת.

כלומר - מצד הסדר של 'דור הולך ודור בא' הרי כמו שאומרים חז"ל "אין לך דור שאין קללתו מרובה משל חבירו"¹⁶ והיינו שכיון שכל דור יורד במדרגה מחבירו לכן גם הקללה שלו יותר גדולה כיון שהמהות של אותו דור יורדת יותר למטה.

עד הדור האחרון ששם נמצא עיקר מהלכי הבירור, ומצד כך מתגלה בדור האחרון הכח שנמשכים אחריו כברזל אחר אבן השואבת וההימשכות הזו היא מכח המדמה שגנוז ברע - בשער הנ' של הרע והוא מושך את הבני אדם בהימשכות כזו שהיא מעין ה'ימשך אחריו יתברך כברזל אחר אבן השואבת', וכמובן מה שזה רק 'מעין' זהו משום שזה רק 'מדמה'.

אבל נתבונן להבין עמוק - הרי רוב בני האדם לא מכירים מה זה 'כברזל אחר אבן השואבת' מצד הקדושה, ולכן גם כשהם רואים 'ברזל אחר אבן השואבת' מצד הקלקול, כיון שאין להם את ההכרה של ה'זה לעומת זה' של כח זה מצד הקדושה, ומכח כך הם יפרשו את ה'ברזל אחר אבן השואבת' שבכח הרע לכל היותר כסוג של משיכה שיש בה יצר הרע גדול, וכעין מה שמבואר בגמ' הידועה בסנהדרין¹⁷ שמנשה אמר לרב אשי אלמלי היית בדורנו הרי שהיית מקפל את שולי גלימתך ורץ לעבוד עבודה זרה שזה נאמר כתיאור לתוקף ה'יצרא דעבודה זרה' שהיה בדורו, וכמו"כ כאן מפרשים את זה כסוג של משיכה ותו לא.

אבל מי שמכיר מהו 'כברזל אחר אבן השואבת' בקדושה, אזי כשהוא רואה את כח זה של 'ברזל אחר אבן השואבת' בצד הטומאה, הוא מבין בדיוק על מה מדובר...

שורש הניסיון של דור אחרון - הקושי בהכרת עומק הרע

ובמה שמתבאר כאן השתא מונח בעצם שורש הניסיון של דור אחרון, כלומר השורש של הניסיון הוא לא רק לענין מה שבפועל האדם נמשך אחרי הרע - זה כבר התולדה - אלא שורש הניסיון מתחיל מהקושי שהאדם כלל לא רואה כאן את עומק מהות הרע.

ומדוע הוא לא רואה את עומק מהות הרע? כיון שאם הוא היה מכיר בקדושה את אותו כח, הרי שהוא היה מכיר שהכח שנמצא כנגדו בטומאה הם שני כוחות ששקולים זה לזה, אבל אם בקדושה הוא לא מכיר את אותו כח, הרי שגם כשהוא רואה כזה כח ברע הוא מפרש אותו רק כפי הכוחות שהוא מכיר.

שהרי זה טבע האדם שהוא מפרש דברים רק כפי מה שהוא מכיר, וכדוגמא לדבר - הרי תינוק קטן כשהוא בקטנותו ממש שהוא יונק משדי אמו, טבעו הוא שכשהוא רואה חפץ הוא נוטל אותו ומנסה להכניס אותו לפיו,

¹⁵ עבודה זרה כז:

¹⁶ סוטה מ"ט א

¹⁷ סנהדרין ק"ב:

והסיבה לזה כידוע כיון שכל מה שהוא מכיר זה את כח היונק משדי אמו' ולכן גם כל חפץ שהוא נפגש בו הוא מפרש אותו לעצמו באופן של 'יונק' ע"י שהוא מכניס אותו לפיו.

וכמו"כ כשהוא גדל מעט והוא כבר לומד לשחק, מכאן ואילך כל חפץ שניתן לו - או שהוא יכניס אותו לפה כשורש היניקה שבו או שהוא ישחק אתו וזה אף אם ניתן לו כסף וזהב או ח"ו סכין שחותך, כיון שהוא רואה אותם לפי המושגים שלו.

ובמקביל לכך, כשמתגלה השורש של כח הרע בבריאה שיש 'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת' מצד הקלקול, מי שלא מכיר כלל את המושג 'משך אחריו יתברך כברזל אחר אבן השואבת' מצד הקדושה שזה ההימשכות אחריו יתברך שמו, גם כשהוא נפגש עם כח כזה של 'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת' מצד הקלקול, כיון שהוא לא מכיר כזה כח הרי שהוא מפרש אותו רק לפי מה שהוא מכיר בנפשו, ומכח כך הוא ממעיט את ערך הכח והוא אומר עליו - יש כאן עוד כח ורק שהוא קצת יותר חזק ולכל היותר צריך להילחם עוד קצת...

וכל זאת משום שהוא אינו מכיר את עומק הכח מהיכן הוא בא.

והרי שרק מי שמכיר בעומק נפשו את ה'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת' במה שהוא חי עמו ואצלו יתברך שמו במדרגת 'אהבה בתענוגים' בחוש - הוא זה שיכול להכיר את מה שנמצא ב'זה לעומת זה עשה האלקים'.

וכאן מונח בעצם שורש הנעלמות הראשון של עצם הכרת מציאות שורש כח הרע, שהמציאות גופא אינה ברורה לבני אדם מהסיבה שנתבארה השתא.

פנימיות נח הרע לעומת אופן התלבשותו

ונחמד יותר - צריך להבין שהכח של הרע שנמצא בדור אחרון זה כח בעצם, אלא שהוא מתלבש על מה שהוא מתלבש. דהיינו על כל הכלים שהתחדשו בדור האחרון, אבל זה רק התלבשות באותם כלים.

אבל הכח עצמו שמונח כאן, זהו כח חדש שמונח כאן בעצם שמושך את כל העולם כולו כברזל אחר אבן השואבת, ולאיפה? לא לשאול, אלא לאבדון, לכליון מוחלט.

וזה ברור לכל בר-דעת, אם יש כלי אחד שיכול למשוך את כל העולם כולו שזה מציאות כזאת שבמשך כל הדורות לא היה מציאות שדומה לזה שיש כח אחד שמושך את כולם, מי יותר ומי פחות, אבל הוא מושך את כולם בבת אחת למעלה מטעם ודעת, בלי גבולות של זמן ובלי גבולות של גיל, נמשכים ונמשכים, פירוש הדבר הוא שיש כאן איזשהו כח חדש פנימי.¹⁸

¹⁸ ועיין בזה בספר "שאל לבי" (עמוד 472) במה שהסביר הרב שליט"א מה המעכב של ביאת המשיח: "אורו של משיח הוא מוגדר בלשון רבותינו שער הנו"ן דקדושה. ולכך הצד שכנגד מעכב גילוי זה, הוא שער הנו"ן דקליפה. ועתה אנו בתוך שער הנו"ן, וכבר עבר זמן אחישנה. ועכשיו אנו בתוך זמן של "בעיתה". ומעתה כל הזמן הוא בגדר בעתה. ובתוך זה עצמו יש בחינת "אחישנה בעתה". שכמו שיש זמן לפרוע חוב, כוליה יומא זימנא הוא, כן בעתה, הוא לא עת מדיוק בהכרת, אלא כל השנים הללו עד סוף תת"ר, הם בחינת בעתה. מהותו: מ"ט שערים, הם הכפלה של ז' פעמים ז'. כלומר מדרגת העולם דידן נבראה במדרגת ז', ששת ימים ושבת קודש. זו תפיסת התפרטות שבבריאה. וכל אחד מן הז' מתפרט לעוד ז', ראשון בשבת, שני בשבת, וכו' ואמרו חז"ל שאין בן דוד בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס, ואיתא בשם אליהו הנביא, פרוטה לשון פרטיות, כלומר שמישיח יבא ע"י שתכלה הפרטות ויתגלה כח הכללות. כללות זו נקראת כח שער נו"ן.

כללות זו בקדושה חיבור הכל לאחד. ביום ההוא יהי ה' אחד ושמו אחד. חיבור כל ישראל, כאיש אחד בלב אחד, חיבור כל נפשות בנ"א, ויטו כולם שכם אחד לעבדך, חיבור כל דומם, צומח, חי, ומדבר. ה' אחד ושמו אחד. הכל מתאחד ליצורת אדם אחד. כי כל דומם צומח חי, אינו אלא חלקי צורת אדם, שבמדרגה השתא נראים נפרדים ויש להם צורה לעצמם, אולם בפנימיות הם אינם אלא חלקי צורת אדם. שלמות זו, היא הנקראת אורו של משיח.

אין הכוונה שכמו שבכל הדורות כולם יש לכל דור את הנסיון שלו פעם הנסיון הוא בצניעות, פעם בלשה"ר, פעם בגזל, ועכשיו ניסיון הדור הוא באופן הזה, כי אם יש כח שיכול למשוך את כל העולם כולו בבת אחת, בהכרח שיש כאן איזשהו כח יותר עמוק ממה שכולם מכירים.

ושורש הכח הזה - זה בדיוק מה שנתבאר השתא שזהו ה'זה לעומת זה עשה האלקים' של עומק ה'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת' שזה עומק שער הנ'.

וכשמבינים את עומק שורש כח הרע, הרי שמבינים שיש כאן סוג חדש של נסיון.

אנחנו מנסים כאן בדברים הללו להסביר את התפיסה האמיתית הפנימית שגנוזה בדברים (וכמובן, ההנהגה המעשית של כל אחד היא לפי מה שרבותיו מורים לו איך וכיצד להתנהג). אנחנו מנסים כאן בדברים הללו להסביר את עומק הנסיון מצד הבהירות של ה'הלכות דעות' מה מונח כאן, מה קיים כאן, קיים כאן בעצם כח שאם אדם לא עוצר את עצמו ונמצא בחוץ אלא מתחיל להימשך אחריו, אם האדם פותח את עצמו ברצון או שלא ברצון לאותו כח, הרי שבעצם הוא נשאב אל תוכו והוא נשאב עוד ועוד ועוד ועוד.

והרי שכח זה, הוא לא מה שנראה לעין הרואה שזהו עוד סוג של נסיון, עוד סוג של הימשכות, עוד סוג של טומאה, שלכל דור ודור יש את הנסיון שלו, את ההתמודדות שלו ורק גם בדור אחרון יש עוד סוג של נסיון.

זה נסיון שלא היה מימות עולם - שרבותינו כבר לימדו אותנו שהוא יבוא, אלא שבשכל היה קשה להבין איך הוא יבוא.

והכח הזה הגיע! זה צורת ההלבשה שלו, וזה מהות הכח שעליו דיברו רבותינו להדיא.

עומק מציאות הטוב שעומד כנגד עומק מציאות הרע

נתבונן ונבין עמוק - כל דבר שמתגלה בבריאה הוא בהבחנה של 'זה לעומת זה עשה האלקים טוב לעומת רע רע לעומת טוב', ומצד כך - הכח היחיד שיכול לעמוד כנגד כל כח הרע שמתגלה בבריאה זה הגילוי העמוק בנפש של 'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת' אבל - אחריו יתברך שמו, שכיון שזה שורש כח הרע, הרי שהכח דקדושה שמתנגד לכח הרע הזה הוא כח שמעבר לגבולות של מקום, מעבר לגבולות של זמן, ומעבר לגבולות של דעת - וזהו 'משך אחריו כברזל אחר אבן השואבת'.

אם אנחנו מציירים כדוגמא את הזמן שהיתה השואה ר"ל, ברור שמלבד הרבה נסיונות פרטיים שהיו, הניסיון הכללי שהיה אז, זה היה למסור נפש באהבה אליו יתברך שמו כגדר של מיתת צדיקים כמו התיאור על ר' אלחנן וסרמן שזה האופן שהוא עלה למוקד, וא"כ הניסיון היה מסירות נפש אליו יתברך במצב של מיתה.

לעומת כך שער הנו"ן שבסט"א מדמה כח של אחד, אחד מדומה. ובעומק אינו אלא פרוז גמור, אחדות זו מביאה לפרוד הגמור. מתחיל באחדות ומסיים בפרוד. חיצוניותו אחדות פנימיותו פרוז.

צורת התגלות שער הנו"ן דקליפה: כל מי שמביט מבט ישר ופשוט על הבריאה בעשורים האחרונים מכיר ויודע ברור שהכל הולך במהלך של אחדות. הבדל מרחק בין ארצות נעשה קצר להגעה מזו לזו, בזמן, בממון, ובנוחות. קשר דיבור עם כל אדם, כמעט, בכל מקום ומקום בעולם, זמין כמעט בכל עת. ראייה של זולתו הנמצא במרחק ע"י המדיה, רואה בו כביכול מסוף העולם ועד סופו.

מהותה ועצמותה של המדיה בכלל, ו"המכשיר החכם" בפרט, ליצור "כלי אחד" שיהא בו "הכל", כל המידע, מוזין. ראייה, שמיעה, הרחה, דיבור, מישוש. חיבור הכל בכל מכל כל. איננו מדברים על הסכנות הנולדות, שהרי הם תולדות. אלא על עצם כח האחדות - אחד, שבו. והוא הוא שער הנו"ן במלא קומתו, שנמצא בתהליכי התפתחות שיהא בו הכל ממש, שזהו שלמות שער הנו"ן.

המשכיל יבין מהות הגאולה - אחד. מהות ההסתרה - אחד של מדמה. ככל שאור האחד האמיתי יאר בברור, יתראה שהאחד דסט"א אינו אלא מדמה בלבד, כח אחד בלבד. והו סוד הגאולה. והבן מאוד מאוד מאוד.

אבל בדור האחרון שבו אנחנו נמצאים, הנסיון הוא לא של מיתה בפועל, אלא הנסיון הוא האם לבקוע עמוק עמוק עמוק לעומק הנשמה וע"י כן להימשך אחריו יתברך שמו כברזל אחר אבן השואבת.

ואז האדם נמצא בתנועה הפוכה מכל התנועה של הטומאה שנמצאת בדבר.

והרי שעומד לפנינו עומק של מציאות טוב לעומת עומק של מציאות רע, ומצד כך, הנסיון הוא לא למות על קידוש ה' אלא זה לחיות על קידוש ה' יום יום שעה שעה, זה הנסיון של דור אחרון.

אבל בשביל זה צריך להיכנס עמוק עמוק פנימה. כמובן שיש גדרים חיצוניים שמשמרים את האדם¹⁹, אבל הם משמרים אותו רק באופן חלקי מצד הנקודות המעשיות בהלבשה שלהם, אבל אנחנו מתייחסים לשורש הפנימי של הדברים מצד התפיסה הפנימית שלהם.

מה משמר את האדם מצד התפיסה הפנימית? אז הדוגמא היסודית שמביאים מההלכה מצד החיצוניות היא "אידי דטריד למיפלט לא בלע"20 אבל לעניינא דידן מה שמשמר את האדם באופן הפנימי זהו כח אחד שעומד זה לעומת זה.

אם בכל הדורות כולם היה את אלו שהיו יוצאים לעמול לפרנסתם והיה את אלו שהיו יושבי אוהל, ואלו ואלו, כל אחד לפי חלקו בעולמו היה את האופן שבו הוא זכה לקדש את שמו יתברך, בדור אחרון הנסיון הוא הן למי שיוצא החוצה והן למי שנמצא בתוך עולמה של תורה וכולם יחד צריכים להבין שיש כאן עבודה מיוחדת, עבודה שבכל הדורות כולם היא היתה שייכת רק ליחידים אבל היום מוכרחים לבקוע פנימה לאותו מקום של אור פנימי.

הקדוש ברוך הוא מתגלה! אם יש כח של רע כ"כ גדול, כלומר שכנגדו יש כח של טוב לא פחות ממנו שהולך ומתגלה והולך מתגלה, אבל על מנת שזה יתגלה אצל האדם הוא צריך לקשור את נפשו בעומק עומק הנפש בתורת ה' שהיא חכמתו ורצונו יתברך שמו ב'תורה אור' וע"י כן הוא נקשר במעמקי הנפש אליו יתברך שמו, אבל שלא יהא באופן של 'אין ולא ורפיא בידיה' אלא באופן שהחיבור הוא עמוק עמוק במעמקי הנפש.

וכדוגמא בעלמא - הרי אנחנו רואים בחיצוניות מה הכמות של התלמידי חכמים שהיתה בכל הדורות שהיתה מועטת עד כדי כך שחלק מהכלל ישראל לא ידעו אפילו לקרוא וכמו שמבואר בגמ' שלצורך עמי הארץ שבשדות תיקנו את תפילת הציבור, ולעומת כך כשמסתכלים על דור אחרון רואים הרי את הריבוי העצום של יושבי אוהל, ויש כמו כן שפע נורא של דברי תורה, וזה פלא עצום²¹, והרי שבכללות בתוצאה הכוללת של מהלך פני הדברים מתגלה לפנינו רוחב עצום של דברי תורה.

אבל זה בכמות, אבל במקביל אליו צריך שגם באיכות יהיה חיבור עמוק עמוק עמוק פנימה לתורה ולנותן התורה, כלומר אם בחיצוניות מתגלה כמות כ"כ גדולה של תורה בריבוי יושבי אוהל ובריבוי של מחברי ספרים שמעמידים מערכות של דברי תורה שבונים לתלפיות באופן מבעית לפעמים²², ועל אף שזה מכח השתמשות בכלים, אך מצליחים להגיע להיקף עצום ולצייר ציור שלם של דברי תורה בתפארתה.

בהכרח שיש גם עומק פנימי להתחבר אליו שהוא הכח של הקדושה.

19 בכל קהילה וקהילה ובכל מקום ומקום כפי מה שתיקנו שם את אותם גדרים בשביל לשמר את האדם מכח הרע.
20 הדברים נאמרים בגמרא חולין לגבי כשרות בליעה של איסורים. את המושג הזה בדרש: שאם אתה טרוד בלהוציא טוב, לא תבלע את הרע שמסביבך
21 ובוודאי שזה גם בגלל שאנשים משתמשים בכל הכלים בשביל להגיע לרוחב של הדברי תורה.
22 ואפילו אצל אברכים צעירים.

הבחירה האמיתית שעומדת בפני הדור האחרון

מי שרוצה להינצל בדור אחרון מכל הנסיונות שקיימים, ומשורש הנסיון כולו, הבחירה היא אחת - לבחור חיי נצח - על אף שבכל נסיון רגילים לומר שכל אדם צריך להתקדם בהגדרה עוד צעד ועוד צעד ושכל אחד יתקדם לפי כחו ו'חנוך' לנער על פי דרכו - ובוודאי שאם בנסיון הזה זה נכון - אבל המכוון של כל כולם הוא לבחור חיי נצח, ובחיי נצח כמו שאומרים חז"ל "עולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה".

והבחירה היא א"כ, האם האדם מכין את עצמו לעולם הבא.

מתי יהיה ביאת משיח ומתי יהיה עולם הבא, איננו יודעים, אבל אנחנו לא מתייחסים עכשיו לזמן, לתאריך מסויים או יום מסויים, אבל הרי בוודאי אנחנו נמצאים מצד סדר ימות עולם של שית אלפי שנים שכנגד ששת ימי המעשה בערב שבת אחר חצות כמו שהאריך הגר"א.

והרי שמצד הזמן של ימות עולם שנמצאים בו, עבודת הנשמות היא להכין את עצמם ליום שכולו טוב, ליום שאין בו אלא את ה'נהנין מזיו השכינה' שזה גילוי טעמי תורה וכמו שאומר הרמב"ם "לא נתאוו החכמים לימות המשיח אלא כדי שיהיו פנויים ויושבים ועוסקים בתורה" ובשביל זה הנפשות צריכים להתכונן לדבר.

והרי שמצד אחד יש את הכח הנורא שמוציא את האדם מעולמו החוצה שזה כח הרע שבדור אחרון שזו תנועה הפוכה בדיוק אבל מכנגד יש את הכח הפנימי שמתגלה שמצד כך עבודת הנפשות היא לקשור את עצמם עמוק עמוק פנימה להכין את עצמם ליום שכולו טוב.

משל למה הדבר דומה, כשיש ר"ל חולה סופני שהרופאים אומרים לו נשאר לך כך וכך ימים לחיות - וכמובן אסור להאמין להם, אבל למיחש מיבעי, ואזי הוא מכין את עצמו לעולם שכולו טוב מכח שהוא יודע שנשאר לו כך וכך ימים לחיות, [ויש הרבה סיפורים אפילו על גדולים מהדור האחרון שכשהיה נראה שהם נמצאים בסוף ימיהם, הם הכינו את עצמם - מה להשאיר אחריהם אם בחלק של הדברי תורה או באופן של ההנהגה, כל אחד ואחד בחלקו].

ומעין אותו דבר, אנחנו נמצאים בסוף ימות עולם, ושוב, אף שאיננו יודעים מתי זה יהיה, אבל הרי "שית אלפי שנים הוי עלמא" וא"כ, בתוך המאתיים שנה [ועוד מעט] הבאות המשיח עתיד לבוא בעזר השם בוודאות, ובתוך הזמן הזה, מתי יהיה הדבר? - "כמוס וחתום עמדי".

האופן שהקב"ה מכין את הדור לגאולה

אבל המצב של הדור הוא שהקב"ה כבר מכין אותו לגאולה, ובאיזה אופן הוא מכין אותו? - מצד אחד מתגלה כל כח הרע והעומק הנורא של כח הרע ששואב כברזל אחר אבן השואבת את כל יושבי עולם שהעולם כולו נשאב אחריו.

ומכנגד, הקב"ה מאיר את האור הפנימי של הדברי תורה והקב"ה מאיר את גילוי יתברך שמו שאפשר להימשך עמוק עמוק אליו יתברך שמו.

זה הבחירה שעומדת בפני הדור האחרון בין שני הצדדים.

וכשהדברים האלה ברורים בעומק מהלכי הדעות, אז האדם נמצא באמת בפני הבחירה האמיתית, בפני פנימיות הבחירה, במה הוא בוחר ולהיכן הוא משייך את עצמו לנצח נצחים.

הדברים הללו הם בגדר "תכתב זאת לדור אחרון", שידעו יושבי הדור מה המציאות שבתוכה הם נמצאים ולפי זה מהו העומק העבודה של "מה ה' אלקיך שואל מעמך" על מנת לזכות לנצח נצחים בביאת גואל צדק במהרה אמן.

שאלות ותשובות לאחד השיעור

שאלה: מה העבודה המעשית לאדם שרוצה שיהיה לו קשר פנימי?

תשובה: אחרי ה'הלכות דעות' שברור לאדם המציאות שבתוכה הוא נמצא, העבודה העמוקה בנפש האדם - שהיא לא חייבת להתבצע דווקא באופן של פעולת ידים ורגלים - היא עצם ההסכמה לציר לעצמו בצורה הכי בהירה שהעולם הזה עומד להיגמר, ועכשיו הוא עומד ובוחר האם את כל אהבתו וכל תשוקתו הוא מכין למקום האמיתי או שהוא ממשיך להיגרר אחרי העולם עוד ועוד ועוד באופן שאין לו קץ. איפה הוא תוקע את אהבתו, איפה הוא תוקע את חיבור מחשבתו, איפה כל נפשו נמצאת.

וכמובן, זה לא יעשה בבת אחת, אבל האדם מתחיל בהדרגה בכיוון הזה, והרי אדם שעומד לצאת מן העולם אין לו 'עבודה' להפסיק לאהוב את העולם, ואם הוא ממשיך לאהוב את העולם ולהימשך, הוא שוטה כי הוא יודע שזה דבר שעומד להיגמר, והרי שזה בהירות שממילא משנה את מציאות הלב, את מציאות ההרגשות, את כל מציאות החוש של האדם.

שאלה: האם זה נכון לומר שכהיום שיש כח כזה חזק של טומאה, יש 'זה לעומת זה' של כח הקדושה שזה גם קל יותר לקנות בנפשו את הקנין הזה.

תשובה: שאלה נכונה, מצד אחד זה יותר קשה ומצד אחד זה יותר קל, וברור - מצד אחד זה יותר קשה כי יש הימשכות נוראית לצד השני, אבל מצד שני, מי שמוסר נפשו ומתנתק מהדברים האלה, הרי שבקל הוא יכול להגיע פנימה.

שאלה: האם מי שחי יותר בחיצוניות ואינו יכול להיכנס כ"כ פנימה האם ה'זה לעומת זה' שלו גם כן יותר קל דהיינו שכשהוא ימשך אחרי הטומאה לא יהיה לו כ"כ קשר אמיץ ופנימי וממילא אין לו צורך גם לקשר כ"כ פנימי לקדושה.

תשובה: לחיות לגמרי בעולם הפנימי המוחלט, כמובן שזה עבודה עמוקה ופנימית והיא לא מתאימה לרוב רוב הציבור - **אמת** - אבל עדיין חייב להיות שלכל אחד יהיה **חיבור חזק מאד** למציאות הפנים, וכהמשך למה ששאלו מקודם מה הנקודה המעשית שיהיה לאדם קשר פנימי - הכח השורשי הפנימי שמחבר את האדם לנקודה הפנימית, הוא הכח הנקרא בלשון רבותינו מסירות נפש. יש מסירות נפש למיתה שזה מסירות נפש לסוג אחד, אבל כמו שנתבאר בשיעור, יש מסירות נפש לחיים, ומצד כך, כל אדם ואדם צריך לבחור לעצמו איזושהי נקודה אחת ברוחניות שעליה הוא נותן את נפשו, ובוודאי שהכי בריא והכי נכון שזה עיקרו של דבר הוא שהאדם ימסור את נפשו על עמל התורה שדרכו הוא קשור בפועל לבורא, אבל כמו שאתם שואלים - לא כל האנשים נמצאים במדרגה הזו לקשור את עצמו לעילא דרך עמל התורה, אבל האדם יכול לקחת

לעצמו נקודה אחת שעליה הוא מוסר את הנפש, וכשהוא מוסר נפש על משהו אחד הרי שהוא קושר את עצמו למציאות הקדושה.

ובוודאי שעדיין זה לא הצורה השלימה של העבודה, אבל לכל הפחות הוא מחבר את עצמו באופן של חיבור בל ינתק – שזה מהות הכח של מסירות נפש, כח שמחבר את האדם לדבר באופן שלא ניתן לנתק אותו, ולכן על כל יחיד ויחיד, על מנת להתחבר פנימה, לבחור לפחות נקודה אחת שעליה הוא מוכן למסור את נפשו על אותו דבר וכך הוא יתחבר מכח אותו דבר, וממילא הכח ההפוך כבר לא ישלט עליו באותה צורה.

המשך שאלה: אם הוא מוכן למסור את נפשו אבל זה לא עם כל הבהירות.

תשובה: 'כל הבהירות' היא כמובן משתנה מאדם לאדם מהי הבהירות, אבל צריך שיסודי הדברים יהיו ברורים לו.

יש כאן כח של טוב מוחלט כנגד כח של רע מוחלט.

ומעולם הטוב המוחלט לא היה גלוי כמו שהוא גלוי עכשיו חוץ ממדרגת מתן תורה שהיה אז אור בגילוי עוד יותר גבוה, אבל זולת כך אף שהיה הרבה מדרגות בכל ימות עולם, אבל עכשיו עומד להתגלות האור של אחרית הימים – אף שאין אנו יודעים כמה זמן זה יקח.

ומכנגד עומד מציאות של רע מוחלט שלא היה מימות עולם.

זה הבהירות השורשית שאליה צריך להגיע.

המשך שאלה: פעמים יתכן שיש לאדם בהירות גדולה והוא מוכן לזה אבל מצד הלב עדיין אין לו תשוקה מספיקה לדבר.

תשובה: אתם בוודאי צודקים מאד, נחזור רק לפרט אחד שהזכרנו כדוגמא, הדוגמא היא לאדם שהולך למות שהוא מרגיש שהקשר שלו עכשיו לעולם הולך ונחלש, יש שוטים שגם ביום שהם מתים הם מנסים לתפוס עוד משהו טעים וכך לצאת מהעולם שזה מעשים שבכל יום אצל אנשי החיצוניות הגמורה, אבל כל אדם שהוא שומר תורה ומצוות וק"ו אם הוא עוסק בתורה לפי ערכו, אם הוא יודע שזה יומו האחרון, לאיפה הנפש שלו תתחבר? – היא תתחבר לקדושה כי הוא יודע שהוא הולך מכאן.

ועכשיו למעשה – אם אדם מחזק בעצמו את האמונה של 'בכל יום אחכה לו שיבוא' והוא באמת מרגיש שאולי יום זה הוא היום האחרון של העולם ואף שיש צד שזה לא היום האחרון, אבל – אולי כן, וזה גופא מנתק אותו מחיבור עמוק למציאות החיים כאן בעולם.

הרי זה ברור שאם החפץ – חיים היה כאן, אם ר' יחזקאל לוינשטיין היה כאן, איך הם היו מדברים ביחס לכל המאורעות שקורים עכשיו בעולם? אפשר לפתוח מה שהם אומרים אז שקל וחומר שזה נכון לימינו, והרי שבעצם בן אדם פנימי שחי כאן בעולם, אמנם זה לא בטוח שמשיח מגיע היום וזה לא בטוח שהמלחמה שברוסיה ואוקראינה זה המלחמת גוג ומגוג' וכאן סוף העולם, ואפילו אם ימצאו רמזים וסימנים ונניח שהם נכונים²³, אבל אולי זה בבחינת "ביקש הקב"ה לעשות את סנחריב גוג ומגוג ואת חזקיהו משיח" שזה כבר היה הרבה דורות קודם לכן, והרי שאפילו על הצד שכל הרמזים נכונים אך אי"ז מוכרח שזה מה שיהיה...

אבל מכל מקום מידי ספק לא יצא, וזה דבר ברור שרואים שהקב"ה מנהיג את העולם בצורה כזו שישנה אפשרות ברורה שאנחנו נמצאים כבר בפועל לקראת סוף העולם, על אף שעדיין יתכן שזה יקח יותר זמן, והמציאות הזאת גורמת לאדם בנפשו שממילא החיבור שלו לעולם הולך ונחלש.

וכמובן, אדם שהאמונה שלו בביאת משיח על אף שהיא אחד מ"ג עיקרים, אבל הוא לא חי אותה בלב, והוא מרגיש שעולם כמנהגו נוהג וכמו שהיו פעם מלחמות כך גם היום יש מלחמה והעולם בוודאי, או קרוב לוודאי, ימשיך הלאה כפי שהוא, ממילא אין לו ניתוק מהעולם.

יש אופן שהעבודה היא "זיכור לו יום המוות" ומצד כך יש בני אדם שקשה להם לחשוב על המיתה, אבל האופן הפשוט יותר שהאדם יחשוב על ביאת משיח, ואם הוא באמת חי את המציאות שאולי היום משיח בא ולפי מצבו היום כך נקבע מדרגתו לנצח, זה גורם שלאט לאט כל הקשר שלו לעולם הולך ונחלש.

אדם שחי כל יום את ההרגשה שאולי זה היום האחרון בחיים, הקושי שלו להתנתק מהעולם הוא הרבה יותר קטן, וממילא יש לו הרבה יותר כח להתחבר למציאות הקדושה, אבל צריך לקחת את הדברים למעשה ולהפנים את יסודי האמונה בבהירות חושית, כי אדם יכול לומר "ג' עיקרים כל יום אחרי שחרית אלפי פעמים במשך עשרות שנים, אבל למעשה הוא לא חי את זה, אבל אם הוא יחיה את זה למעשה הרי שהקשר של האדם לעולם הופך להיות מאד רופף.

לא מדברים בדברים מופשטים, בדברים שרווקים מבני אדם, באיזה השגות עמוקות נעלמות שצריך להיות בשבילם "יודעי רזים" אלא מדברים על אמונה פשוטה ביותר ורק שהיא אמונה חושית בביאת משיח - שאולי היום האחרון של העולם זה היום, אם כך, הרי שהקשר של האדם לעולם הופך להיות מאד רופף והרבה יותר קל לחזור ולהתחבר לקדושה.

המשך שאלה: דהיינו שהעבודה היא לא במעשה אלא לקנות בהירות.

תשובה: נגדיר - השורש של העבודה במעשה היא היסוד של קיום הדין וכל מנהגי החסידות והחומרות שישנם, אבל האם להחיש משיח בעבודה למעשה זה להוסיף עוד מצוות? - אי אפשר לומר שזה לא נכון אבל זה לא מביא את האדם למקום הפנימי הזה.

שאלה: בחולה סופני, הוא יודע שבעצם כל דבר חוץ מרוחניות הוא לא חשוב, אבל אדם הרי בכ"ז צריך לחיות בחיי היום יום ויש דברים שכסדר הוא כן צריך לעשות, האם מה שהרב דיבר זה רק כמה הוא קשור לדברים?

תשובה: אתם שואלים שאלה נכונה, מצד אחד הרי האדם חי בעולם ובדוגמא הפשוטה - הוא נשוי והוא התחייב לאשתו בכתובה ויש לו חיוב לפרנס את הילדים ויש לו חובות שהוא צריך להחזיר וכו' וכו' ובחלקם הגדול של הדברים הוא מחוייב **מדינא ממש**, ומצד כך, בוודאי שאדם שמרגיש שזה היום האחרון של העולם, ומכח כך הוא יבוא להתרופף מכל האחריות המוטלת עליו - זאת אומרת שהוא תופס את הדברים בצורה שאינה נכונה, ולכן הדגשנו - יכול להיות בוודאי שמשיח יבוא היום, אבל גם יכול להיות באותה מידה שלא... הרי אם כדוגמא היו מגיעים עכשיו מומחים ואומרים שיש חמישים אחוז שמחר יש רעידת אדמה שמחריבה חצי מהמדוכה שבה אנחנו חיים - איך היינו מתנהגים במצב הזה? - האם אדם היה אומר שכיון שזה רק חמישים אחוז ואולי זה לא יקרה, הוא לא היה מתייחס לזה?! ובמצב הזה, ההנהגה של האדם היא שכיון שזה חמישים אחוז הרי שצריך לקחת את שני הצדדים מאד ברצינות - וזה בדיוק גם ההגדרה כאן, אנחנו לא נכנסים לדון כאן בכמות האחוזים, אבל ההנהגה היא - על הצד שמשיח לא בא, כל האחריות שיש לו מכח מה שהוא חייב היום, הוא יהיה חייב גם

מחר והוא חייב לעמוד בכל כפי מה שצריך להיות, שהרי אולי העולם כן ימשיך וא"כ, הוא מחויב מחר בדיוק במה שהוא מחויב היום.

אבל מאד מאד יתכן שכאן יהיה הסוף - והרי שהוא לוקח את שני הצדדים מאד ברצינות - וזה כבר גורם לנתק נפשית את הקשר שלו לעולם, כי אם יכול להיות שהכל נגמר היום הרי שהחיבור לעולם נחלש באופן טבעי.

שאלה: ולפי"ז זה לא רק מצד החיבור לכלים אלא זה יכול להתבטאות גם ביחס לכל הנסיונות.

תשובה: נחזור ונדגיש - הכלי הוא לא עיקר הנקודה, יש כאן כח פנימי שמושך את האדם בלי גבולות להתחבר לרע, אלא שהנקודה העיקרית שדרכו זה מתגלה זהו דרך הכלים - אז אם ננסה להתמודד רק עם הכלים, ההתמודדות תהיה רק עם תקנות איך להצליח להתמודד, אבל **צריך להתמודד עם השורש הפנימי של הרע** שמניע את אותו כלי.

שאלה: דהיינו שיכול להיות שיש אדם שמנותק לגמרי מכל הכלים אבל למעשה כיון שאין לו עולם פנימי הוא ילך לאבדון...

תשובה: זה נכון מה שאתם אומרים, אבל בהגדרה יותר דקה - אין אדם כהיום שמנותק לגמרי מכל הכלים כי המציאות לא נותנת את האפשרות כמעט לשום בן אדם להיות מנותק מכל הכלים, השאלה כאן היא כמה רמת החיבור של כל אחד לכלים, אם באונס או בהכרח, או הוא עצמו או ע"י שליח, יש לכל אחד את השימושים שהוא נצרך להם.

הרי זה ברור לכל בר-דעת, הרי אפילו אם ניקח את הפלאפון הכי כשר שיש, הרי בסוף הוא עובד על אותם גלים - ואמנם האדם לא מחובר אל זה להדיא אבל האדם משתמש בזה, צריך להבין שכל העולם הולך למקום אחד שכל מה שמשתמשים בו עד הרמזור ברחוב שדרכו הוא חוצה את הכביש - הוא ג"כ משתמש באותם דברים.

וזה כאן בדיוק הקושי, אם היו דורות שאמרו לאדם ילך למדבריות בשביל להתנתק מהחיים, והיה אפשרות לאדם לבנות מהלך לעצמו כמו תיבת נח ששם הוא יבנה חיים של קדושה, היום זה לא יעזור בין כה וכה, החשמל שמשתמשים עובר דרך זה בתוך הבית מדרש, וכו' וכו'.

ובוודאי שא"א לדמות את ההשפעה של אדם שיושב מול המחשב לאדם שנהנה מהחשמל, אבל מ"מ, ניתוק מוחלט מזה א"א בפועל. אלא א"כ האדם באמת עוזב את כל העולם כולו, ללא אשה וילדים וחי לעצמו באיזה מדבר באופן שהוא לא מחוייב לשום דבר, אבל כל זמן שהוא אדם מן השורה - וכמו שבאמת לא ראינו שכל גדולי הדור האחרון גירשו את נשותיהם וברחו מכל המציאות, וכנראה שלא זה רצון הבורא... רצון הבורא שעדיין נחיה בתוך המציאות, ובתוכה נתנתק עד הגבול שאנחנו מסוגלים.

וככל שהאדם מחובר יותר לצד השני, הרי שהחיבורים העקיפים האלה פחות משפיעים עליו.

המשך שאלה: אבל לכאורה גם מי שהוא מנותק לגמרי והוא יהיה במדבר, לכאורה אם אין לו עולם פנימי, הוא לא יוכל לשרוד, וזה לא מחוייב שכח הרע ישפיע רק דרך הכלים.

תשובה: נכון, ואפילו בהגדרה המציאותית של הדבר, הרי הכח של כל התדרים הוא שהם מתפשטים בכל העולם כולו, והרי שזה לא נ"מ וגם אם זה לא מתלבש בכלי, והאדם ילך למדבר, בעומק, התדרים גם נתפסים אצלו, אותם מצלמות שמצלמים את הכל, מצלמים אותו וכו'.

המשך שאלה: אז הכל הוא מכח הכלים האלו, או שכח הרע יכול להשפיע גם בלי זה.

תשובה: התשובה האמיתית שכח הרע יכול להשפיע גם בלי הכלים אבל הוא מתלבש גם בזה, אבל הוא הולך לכשעצמו.

המשך שאלה: ולפי"ז יתכן שאף מי שמחזיק בסתם אף במשהו אחר יכול להיות מושפע מזה גם בלי שייכות לכלים.

תשובה: נכון, אבל בוודאי שאינו דומה מי שמשמש בפועל לאדם שנכנסת בו רק כזו השפעה, אבל יכול להיות שהוא יישב במדבר וכדו' והדעות שלו יהיו עקומים והוא לא מבין שיתכן שהסיבה שהדעות מתעקמים זה בגלל שהוא מושפע מזה אם הוא לא חוזר בחזרה לעולם הפנימי העמוק.

שאלה: האם זה דומה למה שבקדושה צריך כלי בשביל לקבל השפע, שכך גם כח הרע צריך להיתפס בתוך כלי?

תשובה: בקדושה הכלי לקבל את השפע זה בשביל שהשפע יהיה קביעא וקיימא, אבל שפע שהוא לא קביעא וקיימא יכול להיות גם בלי כלי מעיקרא, אבל בוודאי שהכלי יוצר קביעא וקיימא שאלו הם דברי הרמב"ן הידועים 'תעוררו את האהבה עד שתחפץ' שצריך שיהיה חפצא על מנת להתפיס בו את הדבר, אלא שיש אופן שכשמתפיסים את הדבר הוא נשאר בכלי לעצמו ויש אופן שאוירו של עולם סופג אותו, ואנחנו נמצאים עכשיו במצב שהאויר של כל העולם כולו בכל מקום, **האויר עצמו מלא מזה!** אם בקדושה יש גדר של 'אוירא דארץ ישראל מחכים', כך בצד הטומאה כמו שיש בחינה של 'אויר מגדל משכח' כך כהיום יש כח שכל העולם כולו מצד האויר של כל העולם מלא מזה - עוד לפני הכלים בפועל. וכשזה מתלבש בכלים זה הופך להיות קביעא וקיימא באופן של 'פועל', אבל אליבא דאמת, גם אם הוא לא יתלבש בכלים, צריך להבין את זה שהכל מלא מהדבר הזה, וגם כשהאדם נמצא במטוס עשר קילומטר מעל גבי הקרקע, האויר מלא מזה, זה המציאות.

המשך שאלה: אבל למעשה הכלים בעצמם, הם הכלים של הטומאה.

תשובה: זה נכון, ומצד אחד העבודה היא לפרוש מהכלים באופן הכי רחוק שאפשר, אבל להבין שהכלים האלה הם רק כלים ויש כאן נקודה פנימית שאתה צריך להתמודד בעיקר, וא"כ, מחד ברור שצריך להתמודד בפועל מול הכלים ולהתנתק מהם, אבל לא לתפוס את הדבר שיש כאן רק כלי שהוא כל הבעיה, אלא שיש כאן כח של רע פנימי שמתלבש גם בכלי.

המשך שאלה: כלומר שזה העבודה החיצונית, וזה העבודה הפנימית.

תשובה: נכון מאד, בדיוק כך.

שאלה: איך מחנכים את הילדים שיחיו עם יותר פנימיות, אנחנו יכולים לנסות להתחבר לעולם הפנימי, אבל הילדים הרי מעורבים יותר.

תשובה: מצד אחד קשה מאד לחנך כי הנסיון של כל מה שקיים בדור מכל הצדדים הוא מאד קשה, אבל מהצד השני, לצערנו הרב אנחנו רואים כ"כ הרבה אנשים שיוורדים מהדרך, ולא רק צעירים וצעירות אלא משפחות שלימות שעזבו את כל הדת ונעקרו לגמרי, וכשרואים את ה'סוטה בקלקולה', הרבה יותר קל להסביר לילד על ה'יזיר עצמו מן היין'...

צריך לדעת מה קורה בדיוק בכל מקום, אבל בהגדרה הכוללת, בכל העולם כולו בין עשר לחמש עשרה אחוז ירדו ונעלמו. משפחות שלימות שנעלמו לגמרי, ואלה שלא נעלמו בוודאי שהם ירדו ברוחניות באופן ניכר - שזה באמת הילדים פחות תופסים. אבל למעשה זה קיים לצערנו בכל קהילה וכמעט בכל משפחה שיש אנשים שעזבו את הדת, וכשרואים שזה התוצאה, קל יותר להסביר את הדבר, ולהסביר להם שאם לא עובדים בצורה הזאת שנתבארה, לאט לאט מגיעים לשם, זו המציאות. והרי אפילו אנשים שהיו כביכול ראשי ישיבות, ראשי כוללים מחברי ספרים ידועים, עזבו את הכל. מעשים ידועים - כלומר - שזה יכול לעקור גם אדם שהוא נמצא בתוך הבית המדרש.

פעם היה מדובר שמי שילך להסתובב במקום הלא ראוי, שם הוא יפול, אבל היום המציאות השתנתה לגמרי, גם אדם ששייך לעולמה של תורה ויתכן שיהיו לו מאות תלמידים – מעשים שהיו – עזב את הכל והלך... זאת אומרת שלשבת בבית המדרש וללמוד היום כמו שהוא למד אתמול, זה לא בהכרח מציל אותו, הקב"ה תובע כאן כנראה תורה יותר עמוקה, הוא תובע כאן קיום מצוות יותר פנימי. יש כאן איזה תביעה פנימית יותר, וכשהילד רואה את המציאות של אלו שירדו הוא מבין איך ראוי להיות ההנהגה מלכתחילה כפי הצורה שנתבארה.

בעבר, כשהיה אחד שירד, זה לא היה רק ענין של רוחניות אלא זה היה מכח בעיות נפשיות שלבסוף זה הגיע לזה, אבל היום, מסתובבים בליל שבת בשכונה של הנקראים חרדים ורואים את כל מי שמסתובב ברחובות, והרי שזה ניכר לעין הרואה באופן שגם הילדים רואים זאת, ולפעמים הרי הילדים מפחדים להסתובב ברחובות מאימת כל אלו שבסגנון הזה... וא"כ, הילדים רואים את התוצאות כנגד העיניים שלהם.

התשן שאלה: באיזה גיל צריך להתחיל בחינוך הזה, האם בגיל חמש-שש שייך להסביר לו את זה.

תשובה: לא צריך להסביר בשכל, אפשר לדבר על המושגים, וכדוגמא – איך אנחנו מסבירים לילד בן שש שצריך ללמוד תורה, האם מסבירים לו את העומק שהתורה היא 'חלק אלוך ממעל' ו'קודשא בריך הוא אורייתא וישראל חד', או שמסבירים לו מושכלות פשוטים, התורה היא כל קיום הבריאה שהקב"ה ברא שמכחה יש את כל קיום המציאות, התורה היא ברית בין ישראל להקב"ה, מנחילים לו מושגים שורשיים ברורים, אם מגיל קטן היה ברור לכולם שפורשים מהכל וזה היה גירסא דינקותא, בוודאי שזה היה מועיל יותר, אין צורך בהסברים עמוקים. אלא כפשוטו, מושכלות ברורים.

התשן שאלה: אז צריכים לדבר על ה'סור מרע' או גם על ה'עשה טוב'.

תשובה: התשובה היא שלעולם ה'עשה טוב' צריך להיות יותר חזק מה'סור מרע', אבל אם ה'עשה טוב' ישאר לבד הרי שבאמת לא יהיה 'סור מרע' ושום דבר לא יועיל.

זה ברור שאי אפשר להתעסק כל היום בבעיות, לא יתכן שיחליטו בבית המדרש שכל יום מתעסקים בשעה הראשונה בפרישות מהטומאה שנמצאת בעולם, אין לזה קיום, והרי שהבית מדרש צריך להיות בנוי על זה שמבוקר עד לילה לומדים, אבל מהצד, צריך להזכיר כל הזמן שיש רע שצריך לפרוש ממנו, אי אפשר לעסוק בזה לא רוב היום ולא חלק גדול מהיום וגם לו בתחילת היום, צריך להיות קבוע באופן עמוק בעולמה של תורה, אבל לזכור כל הזמן מהצד, שיש כאן איזה משהו שמפריע.

שאלה: ביחס לחינוך הילדים שדיברו, האם זה נכון לומר לדבר בגילוי שיש הקב"ה שצריך לחיות אתו.

תשובה: אני לא שומע כאן שני צדדים אפילו בשאלה. אפשר להתייחס לשאלה האם להסביר עמוק או להסביר פשוט, בוודאי שככל שהגיל יותר קטן, צריך להסביר פשוט והפשוט נקלט הכי טוב, וככל שמתבגרים יותר, הרי שבדרך כלל בני אדם דורשים להבין יותר, אבל בקטן מתחילים מהמקום הפשוט יותר כמו שאומרת הגמ' קטן היועד לדבר אביו מלמדו 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' 'תורה ציוה לנו משה' שאלו הם שני הפסוקים של אמונה ותורה – זה 'שמע ישראל' ו'תורה ציוה', אלו הם מושכלות ראשונים.

וכיון שאנחנו נמצאים בדור שהרע שולט בכל, הרי שיש מושכלות ברורים שיש כאן כח של רע שמי שלא נשמר ממנו נופל לאבדון, אבל עוד פעם, לא יתכן שזה יהיה הנושא כמה פעמים בכל יום וכו', הילד צריך לשמוע בעיקר את הטוב האמיתי, את

התכלית האמיתית שהיא הדביקות בהקב"ה ותורתו שזה עיקר החיים – אבל הנושא של שמירה מהרע ג"כ קיים על אף שבשום אופן זה לא הנקודה המרכזית שאיתה מתעסקים כל היום.

שאלה: מה קורה באדם שיש לו שאיפות והוא משתדל להתקדם, אבל למעשה כשהוא נפגש יום יום עם הרחוב או עם מה שהוא מתעסק, זה מפריע לו למה שהוא שואף להתקדם.

תשובה: נחזור למה שהוזכר ונחדד – אדם שחי כל יום בהרגשה שזה היום האחרון, ובדוגמא הכי פשוטה – לפני שהוא הולך לישון הוא חושב שאולי היום זה היום האחרון בעולם שלו או בעולם בכלל, אבל לא מצד עצבות אלא להיפך, אם הוא באמת מצפה לימות משיח, הוא צריך לשמוח שהיום זה היום האחרון, וזה הצורה שכך הוא רואה את החיים, כך הוא קולט את מציאות החיים שאולי היום זה האחרון, והרי שכל יום יש לו ניתוק, ועוד ניתוק ועוד ניתוק, אבל עוד פעם, לא רק מצד העצבות כי זה דבר שלא יכול להתקיים אצל רוב בני אדם ובפרט בדור דידן, אלא מצד שיתכן שהיום הבריאה מגיעה לתכליתה וע"י כן יהיה גילוי שלם של הקב"ה בעולם, ולאחר מכן תחיית המתים שאברהם יצחק ויעקב וכל הקדושים כולם יעמדו לתחיה וכהגדרה הכוללת – כל ישראל שיש להם חלק לעולם הבא, והאדם כל הזמן חי את המציאות הזו בבהירות שהעולם צועד לשם ובוודאי הוא קרוב מאד לשם, ואף שאנחנו לא יודעים בדיוק מתי זה יקרה אבל יש אפשרות מאד גדולה שזה יקרה היום ובצורה הזאת הוא חי.

והרי שכנגד כל מה שהוא מתעסק כל יום שזה דבר שהאדם מוכרח להתעסק בו וזה רצונו יתברך שמו, ובחלק מהדברים אנחנו מחוייבים להתעסק מעיקר הדין, אבל מאידך במה שהוא חושב שהיום זה היום האחרון זה עדיין יוצר לו ניתוק כל יום כנגד החיבור של אותו יום, זה צורה בריאה ואמיתית של חיים, וברור שכך החפץ חיים חי, אין שום צל של ספק, אולי יותר עמוק מזה, אבל לא פחות מזה.

שאלה: הרב דיבר על זה שיש כ"כ הרבה לומדי תורה וכו', אבל לכאוף למה יש כ"כ הרבה עצבות בלימוד התורה.

תשובה: אתה מכיר בני אדם שכל הוייתם היא שקיעות בלימוד התורה באופן של היות דאב"י ורבא בבירור הדברים לאמיתותם והם זוכים לכוין לאמיתתה של תורה, ובאופן עקרוני הם עצובים?! – אולי הם מתעסקים באופן של 'אין ולא ורפיא בידיה', אבל מי ששקוע עמוק עמוק פנימה באופן שהוא מתענג מהדברי תורה, האם הוא עצוב?! – יש אנשים שלומדים בשביל הכבוד, יש אנשים שלומדים את החלק של התורה, שלא בדיוק מותאם לחלק שלהם ששם בוודאי שיכולה להיווצר עצבות, אבל אדם שמחובר באמת לחלקו באוריינתא וזה עסקו וזה הווייתו והוא מתענג בתורתו איך יתכן שהוא עצוב, אולי פעמים יש לו קשיים בחיים מהצד ולכן יש לו עצבות, שזה בוודאי שישנם אנשים שיש להם חיים קשים, אבל הממוצע של בן אדם שחי בכזו צורה של עמל התורה בחלקו בתורה, לא יכול להיות שהוא קרוב לעצבות, אא"כ יש לו בעיות נפשיות או כל מיני נקודות.

הבעיות שאתם מציירים זה קורה בדרך כלל כשאדם עוסק בתורה באופן של 'מלומדה', או בתורה שאינה שייכת לחלקו, או שיש לו שאיפות להשיג 'שטעלע' או כל מיני רצונות שלא מתקיימים, והרי שהוא לא מחובר באמת לתורה, אבל אם הוא מחובר באמת לתורה "פקודי ה' ישרים משמחי לב", ולא מצד שכך כתוב בפסוק אלא זה מתגלה בחוש.

הרי הוא עוסק בתורה באופן שיש לו תענוג לאורך חלק לא קטן מהיום ואמנם לא כל רגע שאדם לומד זה תענוג, כי פעמים הוא מתעסק בדברים קשים יותר, פעם הוא לא מבין, פעם הוא הגיע עייף או שקשה לו מאיזושהי סיבה וכו', אבל הבסיס של

הכל הוא – יש לו סוגיא, הוא יוצא בבהירות עם הסוגיא בין אם יש לו חידושים שלו או עצם הבהירות לעצמה, אבל הוא חי כך באופן קבוע, לא יתכן שיש לו תענוג בלימוד שלו והוא עצוב באופן קבוע, בוודאי שזה לא המצב הפשוט של הנפש.

המשך שאלה: אולי העצבות נובעת ממה שהקשר שלנו לתורה הוא יותר חלש ממה שהיה בדורות הקודמים.

תשובה: יש סיבה מאד שורשית לדבר, בדורות הקודמים מי שלמד שזה היה המיעוט זה היה מי שלמד באמת, וממילא הם הצליחו יותר, אבל היום אנחנו נמצאים בדור שהריבוי יושבי אוהל מצד אחד הוא כמובן מעלה עצומה, אבל מצד שני זה חסרון כי זה גורם שלא כל מי שנמצא בתוכו זה מגיע מבחירה מוחלטת ורצון מוחלט להיות 'יושב אוהל', כל אחד מסיבותיו שלו, והרי שבאופן טבעי יש אחוז מסויים שהחיבור שלהם הוא יותר חלש, אבל אם נסתכל על היחסיות של אלה שמחוברים לתורה ביחס לדורות הקודמים, אני לא יודע אם בכמות עצמה יש פחות אנשים שמחוברים, בוודאי שבכללות יש ירידת הדורות והיו גאוני עולם שבחיבור שלהם לתורה ובכל מציאותם קטנם עבה ממתנינו, אבל בערך לדור עצמו לכאורה בכמות אין פחות אנשים שמחוברים.

וכמובן יש הפרעות חיצוניות כמו כל המכשירים אפ"י הכשרים שהתוצאות של זה שהאדם נעשה יותר מחובר לעולם שזה בוודאי משפיע, אבל גם בדור שלנו, יש יחידים שעדיין מנותקים ויכול להיות שהם מקבילים לאותם יחידים שעסקו בתורה בדורות הקודמים. כיום ב"ה לומדים הרבה יותר והכמות משפיעה שהאיכות בחלקה היא לא באותה רמה של היחידים שעסקו בתורה בדורות הקודמים.

שאלה: האם במה שהתדרים של כל הכלים נמצאים באויר זה גם משפיע אע"פ שהמוח של האדם לא יכול לקלוט אותם.

תשובה: בוודאי שזה משפיע.

המשך שאלה: זה טבע או סגולה?

תשובה: בעצם הגדרת הדבר היא ששניהם זה טבע רק ההבדל בין סגולה לטבע הוא שטבע זה דבר מוסבר בשכל אנושי שהוא הנקרא טבע, ויש דבר שמוסבר רק לפי עיונה של תורה שהוא הנקרא סגולה, אבל שניהם זה טבע, יש טבע גשמי שהוא נקרא טבע, וגם כדברי הכוזרי הידועים – **הטבע** זה גימטריה אלקים, ויש כח סגולי כלומר – שזה אור של טבע רוחני שזה הנקרא סגולה, אבל מי שחי בעולם רוחני של תורה, אצלו הסגולה והטבע הם היינו-הך, כי גם סגולה זה טבע רק שזה טבע רוחני.

המשך שאלה: אבל לכאורה את הגלים הללו שנמצאים באויר האדם לא יכול לקלוט אותם בעצם ומצד השכל שלו הוא לא יכול להבין מה זה.

תשובה: אדם שנוגע בחשמל מתחשמל אף שהוא לא מבין איך כל התנועה עובדת, האדם מבין שכשהוא פותח מכשיר חשמל ולוחץ על הכפור, זה מתחיל לעבוד, ואף שהוא לא מבין איך המכשיר עובד ואיך כל התנועה כאן – הוא לא יודע אבל זה ברור לו שכשמחברים כאן ולוחצים כאן זה עובד, ובמצב הזה הוא לא יכניס את היד בתוך המכונה כדי שהיא לא תחתך, אמנם ההבנה שלו היא חיצונית, אבל הוא מבין.

הקדוש ברוך יזכנו לגאולה שלימה בטהרה וקדושה.

לקבלת העלון השבועי בדוא"ל,
וכן מקובץ שאלות ותשובות
לפי סדר הפרשיות,
יש לשלוח בקשה לכתובת:
bilvavi231@gmail.com

[לקבלת העלון השבועי

והשו"ת דרך הפקס,

יש לשלוח בקשה

למספר הפקס]

03-548-0529

לכירורים בנושאי "בלבבי משכן אבנה"
ניתן לפנות למערכת באופנים הבאים:

טלפון 052-763-8588

פקס 03-548-0529

ת.ד. 16452 ירושלים 9116302

bilvavi231@gmail.com

שיעורי מורינו הרב שליט"א

מופיעים ב"קול הלשון"

ישראל 073.295.1245

USA 718.521.5231